

ENIGE OPMERKINGEN OVER ROMEINSE WEGEN IN NOORD-BRABANT

In het archeologisch overzicht van Noord-Brabant geschreven door G. Beex ¹⁾ vindt men ook een korte beschouwing over de Romeinse wegen. G. Beex maakt hierbij onderscheid tussen echte Romeinse wegen en de overige wegen in Noord-Brabant in de Romeinse tijd.

Tot de echte Romeinse wegen rekt hij slechts de weg langs de linker Maas-oever van Vierlingsbeek tot Cuyk (of Katwijk) waar men op verschillende plaatsen een grindbedding heeft kunnen vaststellen. De overige wegen waren volgens hem niet verhard en bestonden reeds in de prehistorie. De wegen op de hoge zandgronden hadden aldus G. Beex in tegenstelling tot die van de kleistreken geen verharding nodig. Wat de schrijver bedoelt met hoge zand-

gronden blijkt op pagina 20: „Noord-Brabant zal er in de Romeinse tijd niet veel anders uitgezien hebben dan 100 jaar geleden. Natuurlijk waren er toen ook Peelmoerassen, veengebieden westelijk van Zundert en het lage gebied tussen Moergestel en St.-Oedenrode, maar verder was het met uitzondering van de zee- en rivierkleigebieden, een streek van hoge zandgronden, doorsneden met kleine riviertjes” 2).

G. Beex denkt dus niet aan een weloverwogen ontsluiting van Noord-Brabant door middel van een samenhangend wegennet in de Romeinse tijd. Men behielp zich met de bestaande infrastructuur. Wel zullen bij rivierovergangen bijzondere voorzieningen zijn getroffen, door aanleg van knuppelwegen of verharding met veldkeien, maar over de riviertjes zelf zal reeds in de prehistorie – en dus zeker in de Romeinse tijd – een brug hebben gelegen. De overige wegen in Noord-Brabant in de Romeinse tijd waren volgens hem niet alleen niet verhard maar het zullen dezelfde geweest zijn, die ook reeds in de prehistorie een verbinding tussen de dorpen en verder afgelegen streken vormden.

Ik stel hiertegenover, dat de aanwezigheid van de grens van het Romeinse Rijk aan de Rijn in Nederland op zich zelf al voldoende is om in het achterland dus ook in Noord-Brabant een verandering in de infrastructuur op te roepen. De weg Vierlingsbeek-Cuyk-Nijmegen kan onmogelijk voldoende zijn geweest. De inheemse bevolking van Brabant woonde in de Romeinse tijd lans de beken. Een zeer grote beekdichtheid vinden we in de Centrale Slenk in het stroomgebied van Dommel en A. Deze Slenk werd in de Weichselijstijd door een dikke laag dekzand opgevuld. In dit dekzand zijn ook dunne lösslagen ingeschakeld, de zgn. Brabantse leem, waardoor de infiltratie van water wordt en werd gehinderd. Dit verklaart mede de grote beekdichtheid. Zonder verharding en bij een slechte doorlaatbaarheid van het zand door ondiep liggende leemlaagjes of oerbanken houden we slechts zandwegen en paden over, die vaak enige tijd b.v. ook in de winter nagenoeg onbegaanbaar worden.

Een systematische bouw van wegen door de Romeinen vond in eerste instantie plaats om te komen tot betere transportmogelijkheden voor troepen en materieel. Er moeten dus echte Romeinse wegen zijn geweest door Noord-Brabant, omdat men toch niet aan kan nemen, dat men zich tevreden stelde met prehistorische zandwegen en paden, die zo nu en dan geheel onbegaanbaar werden.

Op de Peelhorst en de Kempenhorst komen grindrijke lagen aan of vlak onder het oppervlak voor respectievelijk behorend tot de formatie van Veghel en Sterksel. De dekzandbedekking op de horsten is erg dun. De grovere zanden van de formatie van Sterksel zijn ook beter doorlaatbaar dan de dekzanden. De Peelhorst bestaat niet alleen uit moerassen. Op de bodemkaart 3) ziet men een grindrijke zone van Meyel via Liessel-Deurne naar Zeeland. De grindrijke en grove zanden van de horsten zullen ook een minder dichte vegetatie gehad hebben. Doorgaande Romeinse wegen verwacht ik dan ook in Noord-Brabant op de horsten waar de ondergrond uit grind of grof zand bestaat. Waar nodig kon men dan tevens grind gebruiken om de weg in goede

staat te houden. De gevonden Romeinse helm te Deurne past heel wel in een verbinding Heel-Meyel-Liessel-Deurne-Druten. De Peelhorst en de Kempenhorst hebben een richting NW-ZO. Ertussen ligt de Centrale Slenk met de vele beken en de nederzettingen van de inheemse bevolking. De dekzandruggen in de Centrale Slenk en ook veel beken hierlangs hebben een richting (W)ZW-(O)NO. Een deel van de prehistorische wegen en paden in de Centrale Slenk staan dus loodrecht op de doorgaande Romeinse wegen op de horsten. Een dergelijk geheel vormt een netwerk.

DRS. H.J.M. THIADENS

Noten

- 1) G. Beex: Archeologisch overzicht van Noord-Brabant, 1971 p. 23.
- 2) G. Beex: idem p. 20.
- 3) Atlas van Nederl. 1963-1977; IV-8, Bodemkaart van Noord-Brabant.